

Mô t cu c "cách ma ng hoa nhàì"?

Tình tra ng bất ô n th i gian qua ta i Tunisia, quốc gia A rập châu Phi, đã thu hút s chú ý cu a d luâ n trên thế g i.

Kinh tế gia, nhà nghiên c u n i tiếng cu a Pháp, Jacques Attali đ a ra cái nhìn cu a ông về s kiê n mà ông go i là "cu c cách ma ng hoa nhàì".

Bài viết t a đề "Tunisia, rồi sau đó?" cu a Attali đă ng trên t L'Express hôm 19/01, bình luâ n rằng nh ng g i xa y ra ta i Tunisia không pha i là điều bất ng .

"Ca thế g i i biết rằng th c tế trong ít nhất hai m i năm nay, làn sóng dân chu đã tràn qua ca thế g i i."

Theo tác gia , lý do không pha i b i các diễn biến chính trị , mà chính vì nên kinh tế thi tr ng.

"Về lý thuyết, theo phân tích cu a Karl Marx thì thi tr ng ta o tiên đề cho dân chu xuất hiê n."

"Đó là bßi vè sß hình thành cußa mßt tßng lßp tß saßn, vốn cần có sß ôßn đißnh về lußt pháp cùng vèi tß do đß sáng taßo."

Attali nhìn nhßn rằng quan đißm này cußa tác giaß cuốn "Tß baßn lußn" đã đßnh cß chßng thß c bằng nhßng gè xaßy ra taßi châu Âu và phßng Tây nói chung, rồi đến phßng Đông, nßc Nga, Nam Mỹ và cuối cùng là nhiều nßi ở châu Phi và châu Á.

Mßt số lßn các nßc châu Phi, châu Á và các nßc Âu rßp lâu nay không có cß sß cho nên dân chuß, thßm chí nhßng sß kißn nhß Iran, Thiên An Môn ở Trung Quốc hay tình hình khó khăn taßi Mißn Đßn khiến nhiều ngßi cho rằng kết cußc sẽ là chế đß đßc tài.

Thß nhßng tác giaß bài viết cho rằng diễn biến hißn thßi taßi Tunisia chßng minh rằng lý thuyết cußa Marx vẫn còn có giá trị.

"Đất nßc Tunisia, chuyßn sang kinh tế thị trßng, chỉ có thß trß thành mßt quốc gia dân chuß."

Attali viết, sau đó sẽ là các trßng hßp cußa Ai Cập, cußa Vißt Nam, Trung Quốc, các nßc saß Sahara ở châu Phi; và sau nßa có thß tßi Algeria rồi Syria.

Lußc naßo?

Tác giaß bài viết cho rằng cần xem xét các đißu kißn cho mßt cußc cách mßng thành công. Theo ông, có năm yếu tố.

Đó là: 1/ Tßng lßp tß saßn đßnh cß hình thành và phát trißn mßnh.

2/ Mô t quân đô i phi tôn giáo.

3/ Mô t tầng l p thanh niên không có gì đê mất.

4/ S thiếu vắng mô t nhân vâ t lãnh đạ o có uy tín và đầ c lòng ng i dân; và

5/ Môi tr ãng quốc tế thuậ n l i.

Muốn có chuyê n đô i dân chu ta i các quốc gia n ãc ngoài, theo Attali, chính phủ Pháp cần khuyến khích các thay đô i đó.

"Pháp pha i nói rõ rằng dân chu là hê thống xã hô i duy nhất có thể chấp nhậ n đầ c, rằng mô t vi lãnh đạ o không thể cầm quyền ca hai m i năm rồi chuyê n giao cho con cái cu a mình."

Theo ông, chính phủ Pháp cần cho thấy họ không pha i là ba n bè cu a nhân vâ t lãnh đạ o, mà là cu a ng i dân các n ãc, cho dù viê c thay đô i lãnh đạ o có thể tr ãc mắt sẽ a nh h ãng quyền l i cu a các doanh nghiê p Pháp.

"Hy vọng là ng i ta không quên nh ãng bài học này tr ãc khi mô t cuộ c cách mạng hoa giấy hay cách mạng cây sâ y..."

Jacques Attali (sinh năm 1943 ta i Algiers, Algeria) là kinh tế gia và học gia Pháp. T 1981 t i 1991, ông là cố vấn cho Tô ng thống François Mitterrand.